

## РОЗДІЛ 5. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

### РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

### THE ROLE OF ENVIRONMENTAL INVESTMENT IN NATURAL ENVIRONMENTAL ACTIVITIES

УДК 338.2;330.322.1:504.06

<https://doi.org/10.32843/bses.49-21>

**Немченко В.В.**

д.е.н., професор,  
завідувач кафедри обліку та аудиту  
Одеська національна академія  
харчових технологій

**Румянцев І.В.**

аспірант  
Одеська національна академія  
харчових технологій

**Nemchenko Valerii**

Odessa National Academy of Food  
Technologies

**Rumiantsev Ihor**

Odessa National Academy of Food  
Technologies

У статті розглянуто проблему інвестицій в природоохоронну діяльність, акцентовано увагу на розвитку інфраструктури екологічних інвестицій. Інвестиційна діяльність передбачає не тільки отримання прибутку, але й вирішення соціальних проблем, зокрема охорону навколишнього середовища. Однак сьогодні актуальним постає питання не просто інвестування, а екологічного інвестування, оскільки навколишнє середовище відіграє неабияку роль у розвитку та забезпеченні добробуту країни. Запропоновано низку заходів, які сприятимуть інвестуванню саме в ті галузі, які будуть не тільки інноваційними, але й екологічними. У всіх розвинених країнах розвиток економічних і соціальних факторів інфраструктури є збалансованим. На жаль, в Україні існує низка проблем, особливо гостро постає питання поводження з відходами, тому що відсутні сміттєпереробні заводи. Для вирішення проблем інвестування саме в екологічні проекти необхідна, безумовно, підтримка держави. Доцільно й можливо застосувати досвід іноземних країн. Так, у статті запропоновано розрахунок ефекту від інвестицій в охорону навколишнього середовища.

**Ключові слова:** екологічні інвестиції, природоохоронна діяльність, екологічна інфраструктура, інфраструктура природоохоронної діяльності, «зелена» економіка, екологічний бізнес.

В статье рассмотрена проблема инвестиций в природоохранную деятельность,

акцентируется внимание на развитии инфраструктуры экологических инвестиций. Инвестиционная деятельность предполагает не только получение прибыли, но и решение социальных проблем, в частности охрану окружающей среды. Однако сегодня актуальным становится вопрос не просто инвестирования, а экологического инвестирования, поскольку окружающая среда играет немаловажную роль в развитии и обеспечении благосостояния страны. Предложен ряд мер, которые будут способствовать инвестированию именно в те отрасли, которые будут не только инновационными, но и экологическими. Во всех развитых странах развитие экономических и социальных факторов инфраструктуры является сбалансированным. К сожалению, в Украине существует ряд проблем, особенно остро стоит вопрос обращения с отходами, потому что отсутствуют мусороперерабатывающие заводы. Для решения проблем инвестирования именно в экологические проекты необходима, безусловно, поддержка государства. Целесообразно и возможно применить опыт зарубежных стран. Так, в статье предложен расчет эффекта от инвестиций в охрану окружающей среды.

**Ключевые слова:** экологические инвестиции, природоохранная деятельность, экологическая инфраструктура, инфраструктура природоохранной деятельности, «зеленая» экономика, экологический бизнес.

*The article deals with the problem of investments in environmental activities, and focuses on the development of environmental investment infrastructure. Investment plays a key role in the balanced development of the individual, enterprise, economy, country, population. However, today, the issue is not just about investment, but about environmental investment, since the environment plays an important role in the development and welfare of the country. Investment activity involves not only making a profit, but also solving social problems, including environmental protection. Unfortunately, in Ukraine, entrepreneurs purchase pre-owned equipment that is usually non-innovative and non-environmentally green-friendly, which impedes development, damages the environment and the health of the population. A number of measures are proposed that will encourage investment in those industries that will be not only innovative but also environmentally friendly. Formation of modern infrastructure of the investment market and environmental activities also depend on the investment climate in the country. In all mature economies, the development of economic and social factors in infrastructure is balanced. Unfortunately, there are a number of problems in Ukraine, especially the waste management issue, because there is no garbage recycling plant. The state support is certainly needed to solve the problems of investing in environmental projects. There is also a need for an adequate infrastructure for environmental protection – the creation and production of environmental equipment, the organization and preparation of waste, their disposal. It is a wise measure and really possible to apply the experience of foreign countries. Thus, the article proposes to calculate the effect of investments in environmental protection. The low social standard of living of the population does not contribute to the investment activity and the formation of the investment structure of the market, the infrastructure of environmental activity. In turn, raising the standard of living is possible only in the conditions of reforming the whole economy, the formation of an innovation-investment model of development.*

**Key words:** environmental investments, environmental-related activity, ecological infrastructure, environmental planning, green economy, ecological business.

**Постановка проблеми.** Інвестиції відіграють ключову роль у збалансованому розвитку індивіда, підприємства, економіки, країни, населення. Сьогодні кожен інвестує у свій розвиток, здобуваючи освіту, підприємства, зокрема придбає

обладнання, різні активи, цінні папери. Однак сьогодні актуальним постає питання не просто інвестування, а екологічного інвестування, оскільки навколишнє середовище відіграє неабияку роль у розвитку та забезпеченні добробуту країни. Так,

на Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2020 році питання захисту екології та взаємодія бізнесу й клімату були одними з головних. Так, пропонується якомога швидше ввести нові «зелені» податки для підприємств і перевести літаки й кораблі на водневе паливо до 2030 року, щоби запобігти підвищенню температури у світі [1]. Питання розвитку інфраструктури гостро постає, його необхідно вирішувати негайно. Інфраструктура екологічних інвестицій – це проблема країни загалом, тому держава має вжити низку заходів для того, щоб її вирішити.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Дослідженню проблем інновацій, зокрема екологічних, присвячено низку публікацій як вітчизняних, так й іноземних вчених. Зокрема, Л.В. Боровік розглядає інвестиційну політику розвитку сільського господарства України, О.В. Довгаль вивчає розвиток регіонального ресурсного потенціалу сільських територій, Ю.М. Мельник досліджує теоретико-методологічні засади регулювання розвитку промисловості в національній економіці, Л.Дж. Гітман та М.Д. Джонк розглядають основи інвестування. Вчені Міжнародної асоціації соціального забезпечення розглядають роль інфраструктури у забезпеченні стабільного розвитку країни.

**Постановка завдання.** Метою статті є дослідження проблем і ролі екологічних інвестицій у розбудові збалансованої економіки країни, аналіз досвіду іноземних країн, пропозиція шляхів подолання проблеми екологічного інвестування, а також пропозиція розрахунку економічного ефекту від інвестицій у природоохоронну діяльність.

#### **Виклад основного матеріалу дослідження.**

У реформуванні економіки велике значення мають інвестиції. Інвестування стосується збільшення капітальних активів і, як правило, включає інвестиції бізнесу, інвестиції у власність (житло) та інвестиції урядів у соціальний капітал. Інвестиції в бізнес складають від 65% до 85% від загального обсягу інвестицій у більшості країн G7.

Існує думка про те, що фірми інвестують з двох основних причин: по-перше, можуть знадобитися інвестиції для заміни зношених або несправних машин, обладнання чи будівель (це називається споживанням капіталу й виникає внаслідок постійної амортизації основних фондів); по-друге, інвестиції можуть бути здійснені для придбання нової техніки, обладнання чи будівель задля збільшення виробничих можливостей (це зменшить довгострокові витрати, підвищить конкурентоспроможність та прибуток) [2].

З цим не можна не погодитись, адже дійсно, в умовах жорсткої конкуренції та обмежених ресурсів, фінансів підприємці, якщо й займаються інвестиціями, то загалом лише для задоволення потреби зношених ресурсів або придбання нових. Прикро, але часто в Україні придбають облад-

нання, яке вже не нове, неінноваційне й неекологічне, що стримує розвиток, наносить шкоду довкіллю та здоров'ю населення.

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, за допомогою яких створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [3].

Отже, це свідчить про те, що інвестиційна діяльність передбачає не лише отримання прибутку, але й вирішення соціальних проблем, зокрема охорони навколишнього середовища. На жаль, більшість підприємців забуває про соціальний ефект, забруднюючи екологію, що є негативним явищем. Більш того, в охороні навколишнього середовища підприємства навіть не завжди зацікавлені, тому що екологічні інвестиції можуть сприяти зростанню витрат і зменшенню прибутку та рентабельності виробництва. У зв'язку з цим виникає потреба втручання держави. Вона повинна створювати такі умови для підприємств, які будуть зацікавлені в природоохоронній діяльності. Дії можуть включати зменшення відповідних податків, індикативне планування та використання інших економічних важелів тощо. Так, наприклад, індикативне планування кількості утилізованих відходів підприємствам дасть змогу не тільки краще контролювати, але й прогнозувати витрати. Ось чому Ю.М. Мельник пише, що для індикативного планування розвитку промислової галузі необхідне здійснення великої цілеспрямованої інформаційно-аналітичної роботи, яка дасть змогу оцінити промисловий потенціал національного макроекономічного середовища та дослідити характер впливу відповідних чинників, обґрунтувати варіанти пріоритетного розвитку у стратегічному аспекті, розрахувати значення індикаторів на запланований період з орієнтацією на кількісну та якісну ознаки [4].

Таким чином, інвестиції у природоохоронну діяльність підприємств передбачають поєднання ринкових та державних методів регулювання.

Інфраструктура різноманітна. Інфраструктурні активи надають основні послуги для суспільства, такі як переміщення та зберігання товарів, даних чи ресурсів, а також послуги для людей, такі як охорона здоров'я, житло чи транспорт. Часто ці активи функціонують на монополістичній основі, а визначаються або регулятивною структурою, або довгостроковими контрактами [5, с. 7].

За останнє десятиліття відбулася трансформація у власності на світову економічну інфраструктуру. Поєднання потужного запасу активів та потреба урядів та компаній у всьому світі скоротити борг привели до того, що в інфраструктурні активи вкладено 1,7 трлн. дол.

Докази останніх показників свідчать про те, що багато інвесторів цінують потреби та суспільний статус своїх активів, а також несуть відповідальність, віддані управителю на довгостроковій перспективі. Однак ця суттєва зміна принесла свої переваги та проблеми цим інфраструктурним активам під час управління [6].

Так, вчені Міжнародної асоціації соціального забезпечення розділяють інфраструктуру на економічну та соціальну (рис. 1).

У всіх розвинених країнах розвиток економічних і соціальних факторів є збалансованим. Однак прикро, що в Україні існує низка проблем щодо кожної сфери, а особливу увагу слід приділити саме поводженню з відходами.

Так, важливим напрямом інвестицій у природоохоронну діяльність є утилізація відходів. Для утилізації відходів потрібна не тільки допомога держави, значні кошти, але й відповідна інфраструктура ринку. Відповідно, до інфраструктури ринку відносять інвестиційні банки, компанії, фондові біржи, небанківські установи, проєктні, будівельні фірми тощо.

Вжиття деяких заходів уже відбулось, наприклад у рамках міжнародного бізнес-форуму "Odessa 5T Summer Business Days" підписали меморандум про наміри будівництва в Одесі сміттепереробного заводу [7].

Проте, на нашу думку, для охорони навколишнього середовища, утилізації відходів сьогодні зовсім недостатньо створення інфраструктури інвестиційного ринку. Безумовно, інфраструктура інвестиційного ринку вимагає вдосконалення, зокрема розвитку кредитування реального сектору економіки, формування вітчизняного ринку цінних паперів, зміни нестабільного законодавства, але необхідна також відповідна інфраструктура природоохоронної діяльності, зокрема створення відповідних підприємств, які випускають екологічне

обладнання, організацію та заготовку відходів, їх утилізацію. Така інфраструктура в Україні майже відсутня. Економіка стане тоді екологічною, безпечною для суспільства, коли будуть створені ефективна інфраструктура інвестиційного ринку та ефективна інфраструктура природоохоронної діяльності. Одна інфраструктура доповнює іншу.

Створення інфраструктури природоохоронної діяльності дасть змогу не тільки покращити екологічне становище в країні, але й створити додаткові робочі місця, економити сировину та енергоносії, збільшувати ВВП, надходження до бюджету.

Не можна погодитись із сучасною економічною політикою, у якій підкреслюється, що власні інвестиції в країні відсутні, тому треба залучати іноземні.

Також можна перейняти досвід багатьох країн, які вже досягли успіху в утилізації сміття та подальшій його переробці. Майже 90% склотари в Німеччині зроблено з переробленої сировини. За кожен здану пластикову пляшку людина отримує грошову винагороду. Велика частина сміття в Німеччині спалюється. Пар поступає на електростанції, де змушує працювати генератори. Так, наприклад, в одному тільки Берліні майже 12% електроенергії, необхідної для домогосподарств, виробляється таким чином.

Іншим варіантом утилізації є ферментація, коли зі сміття отримують майже чистий метан. Їм, наприклад, заправляють сміттєзбиральні машини або громадський транспорт.

Так, держава може створити економічні важелі впливу на населення. Наприклад, у Швеції за кожні 5 кілограмів побутових відходів жителю доведеться заплатити від 2 до 3 франків [8].

Ми вважаємо, що цей досвід доцільно застосувати в нашій країні. Завдяки цьому забезпечаться екологічна, економічна, соціальна складові частини.

|                   |  |
|-------------------|--|
| <b>Соціальні</b>  | лікарні  |
|                   | школи  |
|                   | стадіони   |
|                   | забезпеченність житлом   |
|                   | тощо   |
| <b>Економічні</b> | транспорт (дороги, мости, порти, аеропорти, залізниці тощо)  |
|                   | комунікація (мобільний зв'язок, Інтернет)  |
|                   | комунальне господарство (поставка газу, електропостачання, водопостачання, відновлювальна енергія, поводження з відходами) |
|                   |  |

Рис. 1. Приклад інфраструктури

Джерело: складено за [5, с. 7]

Особливість інвестицій в охорону навколишнього середовища дає змогу прискорити темпи економічного зростання, яке зможе збільшити інвестиційний потенціал у майбутньому. Крім того, інвестиції у природоохоронну діяльність дають змогу отримати додатковий ефект в агропромисловому комплексі, лісному господарстві від покращення здоров'я населення. Це дасть можливість зекономити та зменшити фінансування на охорону здоров'я.

Так, ефект від інвестицій в охорону навколишнього середовища, на нашу думку, можна визначити таким чином:

$$\text{Еінс}=(\text{ПШ}+\text{Енг})\div\text{Іінс}, \quad (1)$$

де ПШ – попереджена шкода навколишньому середовищу; Іінс – інвестиції у навколишнє середовище; Енг – ефект у різних галузях економіки.

Не випадково з урахуванням важливості інвестицій в охорону навколишнього середовища Єврокомісія підтримала рішення Європейського інвестиційного банку з 2021 року відмовитись від фінансування різних проектів, пов'язаних з використанням органічного палива. Фінансовий інститут ставить таку мету: до 2030 року спрямувати 1 трильйон євро на розвиток відтворювальних джерел енергії, а також технологій її ефективного використання та розподілу [9, с. 28].

Сьогодні можна стверджувати, що інфраструктура майже відсутня, тому інвестиції у природоохоронну діяльність майже не надходять, про що свідчить статистична інформація (рис. 2, 3).

Ми спостерігаємо перевищення витрат над інвестиціями в охорону навколишнього серед-

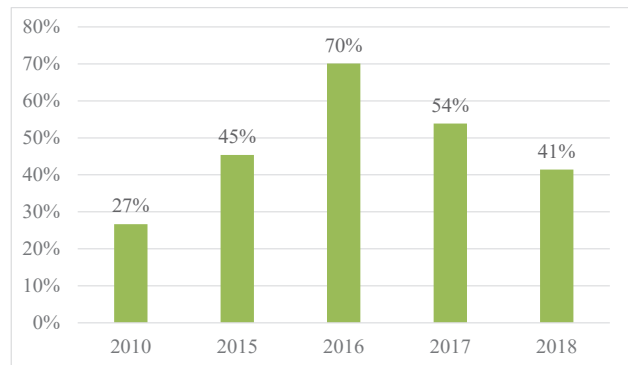


Рис. 3. Співвідношення витрат та інвестицій на охорону навколишнього природного середовища

Джерело: складено за [10]

овища. Станом на 2018 рік фінансування за рахунок власних коштів підприємств та організацій становило 86,9%, коштів державного та місцевих бюджетів – 6,7%, інших джерел – 6,4%.

Частка підприємств, які впроваджують інвестиції в практичну діяльність, становить лише 16,2% (станом на 2017 рік). На жаль, ця цифра характеризує сукупні інвестиції, а не тільки інвестиції в охорону навколишнього середовища, проте можна стверджувати, що це є досить низьким показником [10]. Це свідчить про те, що держава має сприяти пошуків інвестицій, створювати економічні важелі та стимули для інвестування.

Так, в Україні у XXI столітті відсутні сміттєпереробні заводи, замість яких на величезних територіях існують сміттєзвалища. Вони забруднюють



Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій та поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2010–2018 роки, млн. грн.

Джерело: складено за [10]

довкілля й наносять шкоду здоров'ю населення та тварин.

У створенні природоохоронної інфраструктури та інфраструктури інвестиційного ринку важливу роль відіграє держава, яка зобов'язана не тільки виділяти кошти, але й планувати інвестиції на утилізацію відходів.

Слід відзначити, що формування цієї інфраструктури також залежить від інвестиційного клімату в державі, під яким розуміють сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, які дають змогу за мінімального ризику залучати інвесторів у проекти.

Низький життєвий рівень населення, проблеми й недовіра до банківської системи, нестабільне законодавство, корупція не дають змогу залучати інвестиції, як зовнішні, так і внутрішні [11].

Стримує інвестиційний клімат також формування інфраструктури відтворення трудових ресурсів в Україні.

По-перше, прожитковий мінімум не забезпечує відтворення робочої сили. Більшу частку свого доходу населення витрачає на харчування та комунальні платежі. По-друге, високий рівень безробіття, низькі зарплати змушують молодь емігрувати. В результаті смертність значно перевищує народжуваність, що зменшує надходження до бюджету й можливості формування відповідної інфраструктури. Разом з населенням здійснюється відтік капіталу. По-третє, відбувається старіння населення, що також не сприяє інвестиційним можливостям країни. Цікаву залежність інвестиційного ризику й поточного доходу від віку розглядає Л.Дж. Гітман та М.Д. Джонк [12, с. 817].

Стримуючим фактором розвитку природоохоронної інфраструктури є велика зовнішня заборгованість держави, яка погашається за рахунок емісії облігацій під високі відсотки іноземним інвесторам, що ускладнює інвестиційне становище в майбутньому.

Інвестор також відслідковує податкову та грошову політику, яка, на жаль, сприяє лише сировинному, неінноваційному, неекологічному розвитку. Погіршенню екологічного становища буде сприяти також впровадження ринку землі без відповідних заходів держави щодо покращення її родючості. Аналогічної думки дотримується Л.В. Боровік, який пише, що «недосконалість вітчизняного законодавства, відсутність дієвих механізмів захисту вкладених коштів, високий рівень корупції та низка інших негативних чинників є загрозою інвестування у земельні та водні ресурси, що знижує рівень ефективності використання цього важливого природного потенціалу» [13, с. 50]. Внесення кількості добрив уже сьогодні недостатньо для компенсації винесення поживних речовин з ґрунту врожаєм сільськогосподарських культур. Господарський винос складається з кількості поживних

речовин, яка вилучається з поля разом з основною та побічною продукцією після її вивезення з поля під час збирання. Наприклад, при урожаї пшениці 40 ц з 1 га із зерном і соломом в середньому виноситься 130 кг/га азоту, 50 кг/га фосфору, 62 кг/га калію. Сільськогосподарські товаровиробники не вносять у достатній кількості органічних добрив, що пов'язане з різким скороченням поголів'я тварин [14, с. 135, 138]. Все це загрожує випуску екологічної продукції, знижує конкурентоздатність вітчизняних підприємств.

**Висновки з проведеного дослідження.** Інвестиційна діяльність передбачає не тільки отримання прибутку, але й вирішення соціальних проблем, зокрема охорону навколишнього середовища. В охороні навколишнього середовища не завжди зацікавлені підприємства, тому що екологічні інвестиції сприяють іноді зростанню витрат і зменшенню прибутку та рентабельності виробництва. У зв'язку з цим виникає потреба втручання держави.

1) Для охорони навколишнього середовища, утилізації сьогодні зовсім недостатньо створення інфраструктури інвестиційного ринку. Необхідна також відповідна інфраструктура природоохоронної діяльності, а саме створення та виробництва екологічного обладнання, організації та заготовки відходів, їх утилізації.

2) Формування сучасної інфраструктури інвестиційного ринку та природоохоронної діяльності також залежить від інвестиційного клімату у державі. Стримує інвестиційний клімат і формування інфраструктури відтворення трудових ресурсів України велика зовнішня заборгованість держави, яка погашається за рахунок емісії облігацій під високі відсотки, що ускладнює інвестиційне становище в майбутньому.

3) Низький рівень життя не сприяє інвестиційній діяльності та формуванню інвестиційної структури ринку, інфраструктури природоохоронної діяльності. Підняття життєвого рівня є можливим лише в умовах реформування всієї економіки, становлення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закіянов Д.В. «Капіталізм мертвий!», або 10 головних меседжів Давосу. *Mind.ua*. URL: [https://mind.ua/publications/20206914-kapitalizm-mertvij-abo-10-golovnih-mesedzhiv-davosu?fbclid=IwAR1kLObMTmlH7awaj5gMLwTO7Je1zbJAMTXwL5eJ4itRiJw\\_NR0d7GmlvW0](https://mind.ua/publications/20206914-kapitalizm-mertvij-abo-10-golovnih-mesedzhiv-davosu?fbclid=IwAR1kLObMTmlH7awaj5gMLwTO7Je1zbJAMTXwL5eJ4itRiJw_NR0d7GmlvW0) (дата звернення: 23.01.2020).
2. Investment spending. *Economics Online*. URL: [https://www.economicsonline.co.uk/Managing\\_the\\_economy/Investment.html](https://www.economicsonline.co.uk/Managing_the_economy/Investment.html) (дата звернення: 10.01.2020).
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. *Верховна*

Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 23.11.2019).

4. Мельник Ю.М. Теоретико-методологічні засади регулювання розвитку промисловості у національній економіці : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 365 с.

5. Willis Towers Watson. *Infrastructure investment: International Social Security Association*. Geneva : International Social Security Association, 2019, 30 p.

6. Global infrastructure investment: The role of private capital in the delivery of essential assets and services. PwC. 2017. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/capital-projects-infrastructure/publications/global-infrastructure-investment.html> (дата звернення: 12.12.2019).

7. В Одессе построят мусороперерабатывающий завод. *Центр журналистских расследований*. URL: <https://nikcenter.org/newsItem/52984> (дата звернення: 04.10.2019).

8. Мордовцев М.М. Для чего Швеция скупает мусор? Мировой опыт борьбы со свалками. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2039005-dla-cego-svecia-skupaet-musor-mirovoj-opyt-borby-so-svalkami.html> (дата звернення: 20.10.2019).

9. Владов В.В. Как удешевить цивилизацию. *Business Zavarnik*, декабрь 2019 – январь 2020. С. 28–29.

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.01.2020).

11. Nemchenko V., Nemchenko G. Investment potential of Ukraine and the possibilities of its use. *Food Industry Economics*. 2017. № 9 (4). URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v9i4.746>.

12. Гитман Л.Дж., Джонк М.Д. Основы инвестирования. Москва : Дело, 1997. 1008 с.

13. Боровік Л.В. Інвестиційна політика розвитку сільського господарства України: теорія, методологія, практика : монографія. Херсон : Айлант, 2019. 292 с.

14. Довгаль О.В. Розвиток регіонального ресурсного потенціалу сільських територій: теорія, методологія, практика : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2018. 312 с.

#### REFERENCES:

1. Zakiyanov D.V. (2020) "Kapitalizm mertvyi!", abo 10 holovnykh mesedzhiv Davosu ["Capitalism is Dead!", Or the 10 Major Davos Messages]. Mind.ua. Available at: [https://mind.ua/publications/20206914-kapitalizm-mertvij-abo-10-golovnih-mesedzhiv-davosu?fbclid=IwAR1kLObMTmIH7awaj5gMLwTO7Je1zbJAMTXwL5eJ4itRiJw\\_NR0d7GmlvW0](https://mind.ua/publications/20206914-kapitalizm-mertvij-abo-10-golovnih-mesedzhiv-davosu?fbclid=IwAR1kLObMTmIH7awaj5gMLwTO7Je1zbJAMTXwL5eJ4itRiJw_NR0d7GmlvW0) (accessed 23 January 2020).

2. Investment spending. Economics Online. Available at: <https://www.economicsonline.co.uk/Manag>

ing\_the\_economy/Investment.html (accessed 10 January 2020).

3. Law of Ukraine (1991). "Pro investytsiynu diyal'nist'" [On Investment Activity]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (accessed 23 November 2019).

4. Mel'nyk Yu.M. (2019) Teoretyko-metodolohichni zasady rehulyuvannya rozvytku promyslovosti u natsional'niy ekonomitsi [Theoretical and methodological principles of regulation of industrial development in the national economy]. Kherson. OLDI-PLYUS. (in Ukrainian)

5. Willis Towers Watson (2019) *Infrastructure investment*. International Social Security Association. Geneva, pp. 30.

6. PwS (2017) *Global infrastructure investment: The role of private capital in the delivery of essential assets and services*. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/capital-projects-infrastructure/publications/global-infrastructure-investment.html> (accessed 12 December 2019).

7. Journalist Investigation Center (2019) V Odesse postroyat musoropererabativayushchyy zavod [Waste processing plant will be built in Odessa]. Available at: <https://nikcenter.org/newsItem/52984> (accessed 4 October 2019).

8. Mordovtsev M.M. (2016). Dlya cheho Shvetsyya skupaet musor? Myrovoy opit bor'bi so svalkami [Why does Sweden buy garbage? World experience in landfill management]. Available at: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2039005-dla-cego-svecia-skupaet-musor-mirovoj-opyt-borby-so-svalkami.html> (accessed 20 October 2019).

9. Vladov V.V. (2019) Kak udeshevyt' tsyvylyzatsyyu. [How to make civilization cheaper]. *Business Zavarnik*, p. 28–29.

10. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2020). Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 14 January 2020).

11. Nemchenko V., Nemchenko G. (2017). Investment potential of Ukraine and the possibilities of its use. *Food Industry Economics*, 9 (4). <https://doi.org/10.15673/fie.v9i4.746>.

12. Hytman L. Dzh., Dzhonk M.D. (1997). *Osnovy ynvestirovaniya*. [Fundamentals of investing]. Moscow : Delo. (in Russian)

13. Borovik L.V. (2019). *Investytsiyna polityka rozvytku sil's'koho hospodarstva Ukrayiny: teoriya, metodolohiya, praktyka* [Investment policy of agricultural development of Ukraine: theory, methodology, practice]. Kherson : Aylant.

14. Dovhal' O.V. (2018). *Rozvytok rehional'noho resursnoho potentsialu sil's'kykh territory: teoriya, metodolohiya, praktyka*. [Development of regional resource potential of rural territories: theory, methodology, practice]. Mykolayiv : FOP Shvets' V.M., pp. 312.